

Begrepp och definitioner i plan för digital omställning

För att ta vara på digitaliseringens möjligheter för välfärden tar Umeå kommun fram en plan för digital omställning. Planen är på remiss i kommunens olika nämnder under början av 2025.

Som ett stöd för nämnderna att förstå planen finns den här listan med definitioner av begrepp, eller facktermer, som förekommer inom det digitala området och i planen. Vi hoppas att de kan vara till nytta även för dig som inte deltar i remissarbetet.

[Mer information om Umeå kommuns plan för digital omställning.](#)

Digitalisering

Digitalisering är verksamhetsutveckling med stöd av digitala verktyg. Digitalisering handlar om att nyttja digital teknik för att göra befintliga processer mer effektiva och tillgängliga. Det kan innebära att övergå från pappersbaserade system till digitala informationssystem, använda digitala verktyg för kommunikation eller automatisera manuella uppgifter.

Digital omställning

Digital omställning går ett steg längre än digitalisering och innebär en mer omfattande förändring av hela verksamheten utifrån digitaliseringens möjligheter. Det handlar inte bara om att införa ny teknik, utan också om att förändra sättet för hur välfärd produceras och levereras genom hela välfärdssystemet. Det kan till exempel vara sätt att styra, planera, finansiera, organisera, utbyta information eller utföra och leverera tjänster.

Applikation

En mjukvara som behandlar och tillgängliggör information eller tillhandahåller nödvändig funktionalitet. Begreppet används synonymt med informationssystem, system eller programvara.

Digitalt ekosystem

Ett digitalt ekosystem är en samling av aktörer och teknologier som samarbetar och interagerar digitalt för att skapa värde. Det består av flera komponenter, inklusive digitala plattformar (se definition längre ned i listan), användare, företag och andra intressenter som samverkar och utbyter information, data och tjänster.

Teknisk infrastruktur

Teknisk infrastruktur avser de fysiska och virtuella komponenter som utgör grunden för informationssystem och nätverk. Det inkluderar hårdvara som exempelvis servrar, datorer, nätverksutrustning, samt mjukvara som till exempel operativsystem.

Digital infrastruktur

En digital infrastruktur utgörs av de applikationer, datamängder och digitala processer som möjliggör verksamhetsutveckling och omställning. Den digitala infrastrukturen består bland annat av verksamhetssystem, applikationer och data.

Digitala plattformar

Digitala plattformar är tekniska och organisatoriska ramverk som möjliggör interaktion och värdeskapande mellan olika aktörer, såsom användare, utvecklare och leverantörer. De erbjuder standardiserade verktyg, tjänster och API:er (se definition längre ned i listan) för att underlätta samarbete, innovation och leverans av produkter eller tjänster.

Digital lösning

En digital lösning består av ett eller flera digitala verktyg som gemensamt skapar värde. Det kan inkludera allt från programvara och applikationer till molntjänster och digitala plattformar.

Samverkansmodell för digitalisering

Umeå kommuns samverkansmodell för digitalisering gör det möjligt att gemensamt planera och prioritera vidmakthållande, utveckling och omställning inom ramen för digitalisering. Den säkerställer att de resurser och den kompetens som finns tillgänglig i kommunens verksamheter används klokt för att skapa största möjliga nytta.

Data

Information som samlas in, lagras och används för att förstå, analysera och fatta beslut. Det kan vara siffror, text, bilder eller annan digital information.

Information

Information är bearbetad data som ger mening och sammanhang. Det kan exempelvis vara insikter som hjälper till att förstå en situation, lösa problem och fatta beslut.

Informationsförvaltning

Informationsförvaltning innebär att det finns en effektiv och systematisk kontroll av att kommunens verksamhetsinformation skapas, tas emot, kvarhålls, används och vid behov avhänds. I informationsförvaltning ingår processer för att urskilja, hantera och förvalta bevis för och information om verksamhetsaktiviteter och transaktioner i form av verksamhetsinformation.

Informationsägare

Person eller enhet som har ansvaret för den information som skapas och hanteras inom den egna verksamheten. I Umeå kommun är respektive nämnd juridisk informationsägare.

Informationssäkerhet

Informationssäkerhet handlar om att skydda information från obehörig åtkomst, användning, avslöjande, störning, modifiering eller förstörelse.

Cybersäkerhet

Cybersäkerhet handlar om att skydda datorer, nätverk, programvara och data från obehörig åtkomst, attacker eller skador.

Datadriven organisation

En datadriven organisation använder data som en strategisk tillgång för att förbättra tjänster, processer och beslutsfattande.

Intelligent automation

Intelligent automation är en avancerad form av automatisering som kombinerar flera tekniker för att förbättra och effektivisera verksamhetsprocesser. Exempel på komponenter inom intelligent automation är artificiell intelligens (AI) och Robotic Process Automation (RPA).

RPA

Robotic Process Automation (RPA) innebär att man använder programvara för att efterlikna mänskliga handlingar på datorer. Dessa mjukvarurobotar kan till exempel klicka, skriva och navigera i informationssystem precis som en människa skulle göra.

AI

Artificiell intelligens (AI) är en teknik där datorer kan utföra uppgifter som vanligtvis kräver mänsklig intelligens, såsom att förstå språk, känna igen mönster och fatta beslut. AI används för att skapa smarta system som kan lära sig, anpassa sig och förbättra sig själva över tid.

Maskininlärning

Maskininlärning är ett område inom artificiell intelligens (AI). Det innebär att algoritmer och modeller gör det möjligt för datorer att lära sig av data och förbättra sina prestationer över tid, utan att vara explicit programmerade för varje specifik uppgift.

Arkitektur

Arkitektur (Enterprise Architecture på engelska) tillhandahåller ändamålsenliga principer och standarder som styr och vägleder en organisations arbete med affärsprocesser, information och teknik. Syftet med arkitektur är att hjälpa en organisation att anta ett långsiktigt och holistiskt perspektiv och skapa en "röd tråd" mellan mål, processer, information och teknikstöd.

Digital mognad

Digital mognad handlar om en organisations förmåga att dra nytta av digitaliseringens möjligheter. Förmågan avgörs av flera nyckelfaktorer som antingen möjliggör eller hindrar nyttjandet av digitalisering. Exempel på nyckelfaktorer är kompetens, användarinvolvering och ekonomiska ramar.

Digital kompetens

Digital kompetens innebär exempelvis kunskaper att söka information, färdigheter att använda digitala verktyg och tjänster, förståelse för den omställning som digitaliseringen innebär, samt motivation att delta i utvecklingen.

Konsolidera

Konsolidera innebär att samla och integrera olika tekniska eller organisatoriska komponenter, tjänster eller system inom en enhetlig digital plattform. Syftet är att minska fragmentering, skapa standardisering och möjliggöra effektivare samverkan och förvaltning över tid.

Livshändelse

I digitaliseringssammanhang avser ordet livshändelse viktiga händelser i en persons liv, där digitala tjänster kan underlätta eller förbättra.

Livssituation

I digitaliseringssammanhang avser ordet livssituation en persons övergripande omständigheter och behov vid en viss tidpunkt, där digitala tjänster kan användas för att förbättra och underlätta vardagen.

API

Application Programming Interface (API), är en uppsättning regler och protokoll som gör att olika program och informationssystem kan kommunicera med varandra.

Interoperabilitet

Interoperabilitet är förmågan hos olika system, applikationer eller komponenter att kommunicera, utbyta data och fungera tillsammans på ett sömlöst sätt, även om de är utvecklade av olika organisationer eller bygger på olika tekniska standarder. Det är en nyckelfaktor för att möjliggöra samarbete och integration mellan olika digitala plattformar och ekosystem.